

had hij op zich genomen, het Katalogiseren namelijk van de Oostersche Handschriften van den Heer WILLMET, thans in het bezit van het Instituut. Nadat hij in een bijzonder opstel over dit onderwerp, geplaatst in het Instituuts-Tijdschrift, 1844, bl. 60 volg., zijne meening omtrent zulk eene Katalogisering breeder had uiteengezet, was hij aan het werk gegaan en was daarmede reeds tot zekere hoogte gevorderd, toen de dood hem wegnam. Het is te hoopen, dat de Hoogleeraar VETH, hier ter stede, die op aanzoek der Klasse, met de voortzetting dier gewigtige taak zich wel heeft willen belasten, haar naar wensch zal nrogen ten einde brengen. Voor hem voorzeker zal zulks ook daarom eene voldoening wezen, omdat hij aldus zal mogen voltoojien, wat zijn leermeester onafgewerkt had moeten achterlaten.

Tot voor nog zeer weinige dagen had de Klasse onder hare Leden geene andere verliezen te betreuren, toen nu voor zes dagen de waardige **SCHRÖDER**, te Utrecht, ook haar werd ontrukkt. Wij allen zijn nog geheel onder den indruk, dien deze rouwmare ook ons deed ondervinden. Een teregt hooggeacht Geleerde, een edel burger en, wat nog meer zegt, een streng waarheidlievend en deugdzaam man ontviel aan ons Vaderland. Deze stad mogt hem, hoewel buitenslands geboren, nog jongeling, zijne eerste vorming voor zijne verdere loopbaan zien ontvangen. Het Amsterdamsch Gymnasium telde hem onder zijne kweekelingen, toen het aantreffen daar van zijner waardige jeugdige medemakkers, vooral de wedstrijd met eenen FALCK, hem tot het ontwikkelen zijner vermogens krachtig aanspoorde. Een opgevolgd verblijf aan de Hoogeschool te Halle voltooide de opleiding hier aangevangen. En voortreffelijk werd zij voltooid. Hoe veelomvattend was toch niet de kennis, in verschillende vakken van geleerdheid, welke hem was te beurt gevallen! De groote verscheidenheid der betrekkingen, welke hij in het openbaar leven bekleed heeft, of tot welker vervulling hij was voorbereid, laat zich alleen daaruit verklaren. Veel is er over **SCHRÖDER** te zeggen, ook dan, zoo wij ons al beperken tot die gedeelten van menschelijke kennis, welke meer bepaald tot den kring van de werkzaamheden dezer Klasse behooren. Hij was een Wijsgeer, zijne

Schriften getuigen het, die in alles, wat hij onderzocht of ondernam, twee grondslagen nooit verloochende, op welke hij meende dat alle onderzoek en iedere handeling behooren te berusten, namelijk waarheid en deugd. Wat waar was, wat goed, zie daar, wat hij steeds zocht en tot bereiking en bevordering waarvan hij alle zijne pogingen inspande. Zijne gelukkige beoefening der Oude Letteren was ook in zijne wetenschappelijke wijsgeerige nasporingen nooit te miskennen. Hoe uitnemend de invloed moest wezen van den Leeraar, die van zulke beginselen steeds uitging, op zijne jeugdige Akademische hoorders, laat zich wel vermoeden, doch het bleek ook bovenal uit die zoo voortreffelijke en hooggeschatte lessen over de Zedekunde, die hij jaren lang aan Utrechts Hoogeschool voor een groot getal hoorders heeft mogen geven. Als Wijsgeer, en bovenal als Christen Wijsgeer, kon hem een inzicht in de afwisseling van het ondermaansche niet ontgaan: »Oriri, ascendere, descendere, occidere," ziedaar, zeide hij, bij den aanvang zijner Inwijdings-Rede te Utrecht, Jan. 1816, (en mij dunkt ik hoor die woorden nog) ziedaar, wat het lot is van voorwerpen, die wij op de oppervlakte der aarde gadeslaan. »Nascuntur, crescunt, decrescunt, moriuntur." Ook **SCHRÖDER** stierf hier, zeker om zich dáarboven nog heerlijker te ontwikkelen. — **SCHRÖDER** was ook Lid der Eerste Klasse. Ten aanzien van zijne kennis en ervaring in vakken van Wetenschap, tot die Klasse behoorende, zal zeker ook van harentwege eene erkenning van zijne verdiensten wel niet achterwege blijven.

Doch nog een' naam heb ik onder de afgestorvenen te vermelden, den naam van een' geleerde, wiens invloed op de beoefening der Regtswetenschap in onzen tijd onberekenbaar groot is geweest, die aan dezelve eene nieuwe rigting heeft gegeven, het hoofd der geschiedkundige Regtsschool, de Göttingsche Hoogleeraar GUSTAV HUGO! — Hoogst opmerkelijk was zijne vorming. In het Badensche geboren, in 1764, ontving hugo eene opvoeding, die hem meer met taal, denkwijze en gevoelens van het naburige Frankrijk bekend maakte, als veelal Duitsehe jongelieden, toen ten minste, te beurt viel. Geschiedenis en Wijsbegeerte waren het vooral, met welke hij zich, zoo lang hij aan de Göttingsche Hoo-

kundige Wetenschappen toewijdde. Hij werd namelijk in 1822 tot Lector, in 1827 tot buitengewoon en in 1835 tot gewoon Hoogleraar in de meervermelde Faculteit aan de Leidsche Hoogeschool benoemd. Zijn roem als Geleerde werd, behalve door zijne onderscheidene uitmuntende academische Redevoeringen, vooral ook vermeerderd door de uitgave der briefwisseling van CHRISTIAAN HUYGHENS, met eenige andere beroemde Wiskundigen van zijne Eeuw, die door UYLENBROEK, uit de Handschriften aan de Leydsche Hoogeschool aanwezig, zijn uitgezocht, ontcijferd en in twee Deelen, in 4° uitgegeven.

Hij werd in 1829 Korrespondent en in 1833 Lid der Klasse. Hij heeft op velerlei wijze van zijne belangstelling in dezelve doen blijken. De hem opgedragene Kommissiën werden spoedig en naauwkeurig volbragt. Zijne spreekbeurt werd in den regel door hem in persoon vervuld. Zoo heeft hij aan de Klasse zijne proeve medegedeeld *over den invloed van het Noorderlicht op de Magneetnaald*, een andermaal zijne proeven met eenen voltaschen toestel van weinige maar groote elementen, eene derde keer zijne Resultaten van waarnemingen op de declinatie van de Magnetische Naald in de nabijheid van Leiden in de maanden Augustus en September des Jaars 1839. Een tweetal andere opstellen van zijne hand vonden eene plaats in het Tijdschrift des Instituuts en zijn dus ter algemeene kennis gekomen. Eindelijk vervulde hij vóór vier jaren, schoon reeds zijne gezondheid zeer kwijnende was, in eene Openbare Vergadering de Spreekbeurt, door de mededeeling van den door hem zelve verrigten arbeid, om de rigting en intensiteit der magneetkracht voor Leiden en eenige andere plaatsen onzes Vaderlands te bepalen. Hij bereikte slechts den leeftijd van 47 jaren.

Voor weinige dagen overleed JOHAN FREDERIK LODEWIJK SCHRÖDER, rustend Hoogleraar in de Faculteit der Wis- en Natuurkunde te Utrecht, voorzittend Lid der Kommissie tot het vinden der lengte op zee, het verbeteren der Zeekaarten, enz. sedert 1818 Lid der Klasse ¹.

SCHRÖDER was beziel met eenen waren dorst naar kennis, die hem als tot aan zijn laatste levensuur is bijgebleven. Te Dortmund aan den Eems in het Munstersche geboren, kwam hij, vijftienjarig knaapje, alhier inwonen bij zijnen veel ouderen broeder, die als bekwaam Heelmeester nog bij velen in levendig aandenken is. Hem werden, op een handelskantoor, de gewone bezigheden opgelegd. Zijne afgetrokkenheid, hetzij in het kopiëren der handelsbrieven, hetzij bij het verrigten van betalingen, deed hem menige berisping ondergaan, ja, het bleek genoegzaam, dat hij voor die werktuigelijke verrigtingen ongeschikt was.

Zijne weetgierigheid en vlugheid werden daarentegen opgemerkt door den toenmaals aan de kweekschool der Doopsgezinden studerenden Ds. FEENSTRA, welke zich den jongen SCHRÖDER aantrok, hem de eerste beginselen der oude talen onderwees, en bij den ouderen SCHRÖDER door raad en aandrang bewerkte, dat de jongere broeder op de Latijnsche School werd voorbereid voor de studiën der Theologie. Ons overleden Medelid oefende zich gedurende eenigen tijd aan de Doorluchtige School in de voorbereidende vakken, en vertrok vervolgens ter voltooiing zijner Theologische Studiën naar eene Universiteit in Duitschland, gelijk toen, bij het gemis eener eigene kweekschool bij de Lutherse Gemeente, in ons Vaderland gebruikelijk was. Halle was de plaats zijner keuze. Hij vervolgde echter daar vooral ook zijne oefeningen in de Oude Letterkunde onder den beroemden Philoloog FRIDERICH AUGUST WOLF, wiens lessen hij met geestdrift volgde, alsmede in de Wiskunde, zoo zelfs dat hij Lid en vervolgens Voorzitter werd van een aan de beoefening der Wiskunde en Natuurkunde toegewijd Genootschap. Omstreeks 1800 teruggekeerd in Nederland, betrad hij als Proponent dikwijls den kansel. Hij werd ten opzichte zijner kennis in de Wiskunde en Natuurkunde, en de oorspronkelijkheid zijner denkbeelden tevens meer bekend, deels door eenige Voorlezingen in de Maatschappij

Derde Klasse was, voor het lidmaatschap der Eerste bedankt; de Spreker heeft echter gemeend, bij deze gelegenheid zijne groote verdiensten omtrent de Klasse niet onvermeld te mogen laten.

¹ In het jaar 1845 heeft wel is waar de Heer SCHRÖDER, die Lid der Eerste en

Felix Meritis (en misschien ook elders) voorgedragen, deels door zijne bekroonde Prijsverhandeling *over de uitgestrektheid van het Heetal*. Zoo althans werd AENEAE met hem in kennis gebracht, op wiens voordragt hij in 1804 benoemd werd tot *Instructeur* van de nieuw op te rigten maritime School te Helvoetsluis, in welke betrekking hem vervolgens de rang van Kolonel werd toegevoegd. Dit etablissement tijdens de Bataafsche Republiek opgericht, vervolgens naar Feijenoord en eindelijk naar Enkhuizen verplaatst, werd in 1811 opgeheven. SCHRÖDER, die inmiddels gehuwd was, leefde vervolgens ambteloos te Amsterdam, totdat hij in 1816 tot Hoogleraar beroepen werd.

Ziedaar SCHRÖDER wegens zijne verdiensten en kundigheden in een vak van geleerdheid, waartoe hij niet was opgeleid, tot eene eerste plaats verheven. Zijne weetlust echter bepaalde zich niet uitsluitend tot de onderwerpen der Wiskunde. De kennis van de leer der Grootheden en der stoffelijke Natuur was bij hem niet minder middel dan doel; zij was hem de inleiding en de voorbereiding tot de kennis van den mensch, van diens onstoffelijk gedeelte, van diens bestemming.

Om daarin dieper door te dringen, maakte hij zijne gemeenschap met de oude Talen, met CICERO EN PLATO, gelijk zijne natuurkennis, dienstbaar. Teregt werd dan aan hem in 1823 ook het onderwijs in de *Logica* en vervolgens in de *Psychologie* opgedragen, en werden zijne lessen over onderscheidene deelen der Theoretische Wijsbegeerte met zeldzamen ijver bijgewoond. De tijd verbiedt zijne uitgegevene Verhandelingen en uitgebreidere Werken, deels over Wiskunde, deels over onderwerpen tot de Psychologie en algemeene Wijsbegeerte behoorende, op te noemen. Voor weinige jaren trad hij als Spreker in eene Openbare Vergadering der Klasse op, gelijk door haar ook de eerste uitgave zijner uitvoerige Verhandeling *over de Meethkundige Bepalingen* is geschied.

Die zucht naar kennis openbaarde zich mede in de door SCHRÖDER gaarne aangegrepen gelegenheid om zich met jongere Natuurkundigen en andere jeugdige Geleerden in wetenschappelijk onderhoud te begeven, waarbij hij blijkbaar evenzeer trachtte te leeren, en kennis te verzamelen, als die mede te deelen. Zij

toonde zich levendig in de voor een paar jaren door hem vernieuwde beoefening der Deensche en aanverwante Noordsche Talen, waarop hij vóór zeer vele jaren, zich gedurende eenigen tijd had toegelegd.

Dat met dien vurigen weelust zich eene gelijke warme zucht voor zedelijkheid, humaniteit en godsdienst paarde, dat SCHRÖDER streng in zijne beginselen, liefderijk jegens anderen was, is reeds door den Heer Secretaris der Derde Klasse, zoo ik verneem, op eene welsprekende wijze vermeld.

Daarentegen had de Klasse het voorregt om in den Heer A. BRANTS en den Heer H. N. ROSE, Kapitein Ingenieur en Stedelijk Architect te Rotterdam, twee waardige Leden aan te winnen, van wier ijver voor de wetenschappen de Klasse zich goede vruchten mag beloven. Het bij de laatste wijziging van het Reglement des Instituuts verminderd getal Korrespondenten gaf daarentegen tot eene nieuwe benoeming geene aanleiding.

Tot de veranderingen in de Klasse voorgevallen behoort nog, dat haar Secretaris na veeljarige werkzaamheid geoordeeld heeft zijne betrekking als zoodanig te moeten nederleggen en dat hij, hoewel hem door eene nieuwe verkiezing die waardigheid weder werd opgedragen, echter bij zijn besluit heeft volhard, ten gevolge waarvan het Lid der Klasse de Hoogleraar W. H. DE VRIESE zich met de waarneming der werkzaamheden van het Secretariaat tijdelijk wel heeft willen belasten, tot dat de Klasse, onder de goedkeuring van Zijne Majesteit den Koning, eenen nieuwen Secretaris zal verkozen hebben.

Nog moet vermeld worden, dat de Klasse heeft gemeend eene splitsing harer Vergaderingen te moeten maken, ten gevolge waarvan men zich vleit den geregelden gang der werkzaamheden en vooral de medewerking der buiten Amsterdam wonende Leden te zullen bevorderen en vermeerderen, terwijl zij tevens eene poging heeft in het werk gesteld, om den band nauwer aan te halen, welke tusschen de Klasse en hare inlandsche Korrespondenten bestaat.

Ik verzoek thans den Heer waarnemenden Secretaris te willen overgaan tot de mededeeling van het Verslag der werkzaamheden.